

Берназюк Ян Олександрович,
Ian Bernaziuk
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ORCID: 0000-0002-2353-4836
Scopus Author ID: 57215524197
Web of Science ResearcherID: E-8029-2017

ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРОКУРОРОМ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС, СУБСИДІАРНІСТЬ ТА МЕЖІ ДОСТУПУ ДО СУДУ (АВТОРСЬКИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПРАКТИКИ КАС ВС ЗА 2018–2026 РОКИ)

Анотація. Огляд присвячено систематизації практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо представництва прокурором інтересів держави в адміністративному судочинстві у 2018–2026 роках. Емпіричну основу дослідження становлять 100 судових актів у 97 унікальних справах, відібраних за авторським критерієм. Проаналізовано конституційні та процесуальні межі представництва, принцип субсидіарності, співвідношення інтересу держави і суспільного (публічного) інтересу, а також практику у справах щодо захисту дітей і вразливих груп, природних ресурсів, культурної спадщини, містобудування, цивільного захисту, публічних фінансів і стратегічних активів. Особливу увагу приділено наслідкам Рішення Конституційного Суду України від 3 грудня 2025 року № 6-р(II)/2025. На основі дослідженого масиву запропоновано авторський двоохрівневий аналітичний інструмент: оцінку чотирьох елементів суспільної виправданості прокурорського представництва з подальшою окремою перевіркою його юридичної допустимості. Обґрунтовано, що суспільна значущість предмета спору не є самостійною підставою процесуальної легітимації прокурора, а прокурорське представництво може бути виправданим лише як винятковий субсидіарний механізм за умови дотримання законності, пропорційності та процесуальних гарантій інших учасників.

Ключові слова: прокуратура; представництво інтересів держави; адміністративне судочинство; суспільний (публічний) інтерес; субсидіарність; locus standi; доступ до суду; культурна спадщина; природні ресурси; права дітей; містобудування; цивільний захист; юридична визначеність; пропорційність.

Representation of State Interests by the Prosecutor in Administrative Proceedings: Public Interest, Subsidiarity and the Limits of Access to Court (An Author's Analytical Review of the Case Law of the Administrative Cassation Court within the Supreme Court, 2018–2026)

Abstract. This analytical review systematizes the case law of the Administrative Cassation Court within the Supreme Court concerning the representation of state interests by prosecutors in administrative proceedings in 2018–2026. The empirical basis comprises 100 judicial decisions in 97 unique cases selected according to an author-defined criterion.

The review examines the constitutional and procedural limits of prosecutorial representation, the principle of subsidiarity, the relationship between state interests and the public interest, and case law concerning the protection of children and vulnerable groups, natural resources, cultural heritage, urban planning, civil protection, public finances, and strategic assets. Particular attention is paid to the implications of Decision No. 6-r(II)/2025 of the Constitutional Court of Ukraine of 3 December 2025. Based on the analysed material, the author proposes a two-level analytical framework comprising four elements for assessing the public justification of prosecutorial representation, followed by a separate assessment of its legal admissibility. The review argues that the public significance of a dispute does not in itself establish a prosecutor's locus standi and that prosecutorial representation may be justified only as an exceptional subsidiary mechanism, subject to legality, proportionality, and full respect for the procedural guarantees of other participants.

Keywords: prosecutor; representation of state interests; administrative justice; public interest; subsidiarity; locus standi; access to court; cultural heritage; natural resources; children's rights; urban planning; civil protection; legal certainty; proportionality.

Представництво прокурором інтересів держави в адміністративному судочинстві перебуває на перетині двох однаково важливих конституційних вимог. З одного боку, Конституція України не допускає повернення прокуратури до моделі загального нагляду і визначає представництво інтересів держави в суді як виняткову функцію, що здійснюється лише у випадках і порядку, визначених законом. З іншого боку, у публічно-правових відносинах існують суспільно значущі інтереси, які через розпорошеність носіїв, інституційну пасивність, конфлікт компетенцій, відсутність належного суб'єкта судового захисту або особливу вразливість об'єкта можуть фактично залишитися без ефективного судового захисту. Саме на цій межі постає питання про належну конституційну роль прокурора як субсидіарного процесуального учасника [101–103].

Рішення Конституційного Суду України від 03 грудня 2025 року № 6-р(II)/2025 стало ключовим орієнтиром для оцінки цієї функції. Зі змісту цього рішення випливає, що Конституційний Суд не заперечив саму можливість представництва прокурором інтересів держави поза кримінальною сферою, але сформулював вимогу щодо більшої юридичної визначеності «виключних випадків», меж дискреції прокурора та судового контролю за підставами представництва [101]. Водночас відтермінування

втрата чинності окремими приписами статті 23 Закону України «Про прокуратуру» до 01 січня 2027 року мало запобігти правовому вакууму у захисті інтересів держави [101].

Принципове значення має розмежування інтересів держави та суспільних (публічних) інтересів. Ці поняття не є тотожними. Однак у справах щодо землі, надр, лісів, водних ресурсів, культурної спадщини, охорони дитинства, цивільного захисту, містобудування, безпечного публічного простору та інших сфер вони можуть перебувати у функціональному зв'язку. Суспільна цінність предмета спору характеризує матеріальну вагу інтересу, але сама по собі не створює прокуророві права на звернення до суду (процесуальної легітимації, *locus standi*). Для законного представництва необхідно окремо встановити конкретний інтерес держави, його порушення або реальну загрозу порушення та визначені законом підстави прокурорського втручання [101; 104; 114–116].

За такого підходу суспільне значення прокурорського позову полягає не в розширенні державного втручання як такого, а в забезпеченні судового контролю за суспільно значущим інтересом, який за конкретних обставин не отримав належного інституційного захисту. Адміністративний суд у таких справах має перевіряти, чи існують законні підстави для втручання, чи є воно субсидіарним і пропорційним та чи здатний обраний спосіб захисту реально усунути порушення.

Джерельну основу цього Огляду становлять 100 судових актів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, ухвалених у період із 26 січня 2018 року до 31 серпня 2026 року, у яких прокурор подав позов, апеляційну чи касаційну скаргу або вступив у справу для захисту інтересів держави чи, в окремих ранніх справах, конкретної особи. Усі 100 актів включені до аналізу. Масив охоплює 97 унікальних судових справ, визначених за номером справи. Різні процесуальні акти однієї справи представлені у трьох випадках: № 120/1829/23 (ухвала від 09 січня 2024 року і постанова від 10 січня 2024 року), № 120/13166/21-а (постанови від 05 березня 2025 року і 22 січня 2026 року) та № 400/1773/25 (постанови від 27 січня і 11 серпня

2026 року). Таке розмежування дозволяє одночасно зберегти процесуальну динаміку окремих справ і не подвоювати їх при оцінці тематичних груп.

Критерій добору матеріалу має авторський характер: до масиву включено судові рішення КАС ВС, у яких суддею-доповідачем або головуючим був автор Огляду. Огляд не претендує на статистичну репрезентативність усієї практики КАС ВС, Верховного Суду чи всіх адміністративних справ за участю прокурора. Його мета - якісно систематизувати визначений масив зі 100 актів у 97 судових справах, установити повторювані види та умови прокурорського втручання, виявити сфери найбільш виразного суспільного інтересу, а також показати процесуальні та матеріальні межі такого представництва. Висновки про поширеність або частотність нижче стосуються саме дослідженого авторського масиву, якщо прямо не зазначено інше.

Матеріал досліджено за декількома взаємопов'язаними критеріями: хто є носієм інтересу, який захищається; який суспільно значущий інтерес або позитивний обов'язок держави перебуває під загрозою; чи існує компетентний орган і чи забезпечує він ефективний захист; яка процесуальна роль прокурора; чи було підтверджено право прокурора на звернення до суду; яким був результат касаційного перегляду; та, окремо, яке практичне суспільне значення мало прокурорське втручання. Останній критерій не ототожнюється з процесуальним успіхом: суспільно важливий спір може завершитися відмовою через строк, юрисдикцію, неналежний спосіб захисту чи недостатнє обґрунтування представництва, і навпаки, процесуальний успіх прокурора сам собою не доводить високої суспільної значущості предмета.

За робочою тематичною класифікацією до найбільших блоків у дослідженому авторському масиві належать містобудування, забудова і благоустрій; культурна спадщина та історичне середовище; надра; права дітей, освіта та соціальний захист; довкілля, вода й екологічна безпека. Окремо представлені земля та майно територіальних громад, цивільний захист і стратегічна безпека, ліси й самозалісені землі, публічні фінанси, соціальні та трудові гарантії. Для цього Огляду важливим є не стільки кількісний розподіл, скільки повторювана функціональна ознака:

прокурорське втручання найчастіше виявляється суспільно значущим там, де об'єкт захисту має колективний або безпековий характер, стосується широкого чи невизначеного кола осіб, вразливих груп або інтересів майбутніх поколінь.

Досліджений масив показує й інший важливий аспект: позитивний результат прокурорського звернення не завжди вичерпується формальним задоволенням позову. Суспільна користь може проявлятися у відновленні судового розгляду, усуненні надмірно формальної перешкоди доступу до суду, спонуканні органу до виконання обов'язку ще під час провадження, припиненні незаконного використання публічного ресурсу або формуванні правового стандарту, який запобігає аналогічним порушенням у майбутньому. Значення адміністративного судового контролю в таких справах полягає у здатності надати суспільно значущому інтересу ефективну, законну, пропорційну і, за потреби, примусово виконувану форму судового захисту.

Огляд не виходить із презумпції корисності будь-якого прокурорського позову. Навпаки, до нього свідомо включено критичні приклади, в яких Верховний Суд або суди попередніх інстанцій ставили під сумнів право прокурора на звернення до суду, констатували юрисдикційні перешкоди, пропуск строку чи інші дефекти. Саме ці справи дозволяють відмежувати суспільну корисність інституту від небезпеки надмірного втручання прокуратури та сформулювати критерії об'єктивно виняткових випадків.

1. Конституційна модель: інтерес держави, суспільний інтерес і субсидіарність

Конституційний зміст прокурорського представництва не може визначатися лише через формальну наявність у справі суб'єкта владних повноважень. Пункт 3 частини першої статті 131-1 Конституції України встановлює одночасно позитивну функцію прокуратури та її обмеження: представництво допускається лише у виключних випадках і в порядку, визначених законом [104]. Це означає, що прокурор не повинен дублювати компетентний орган лише тому, що вважає його процесуальну позицію недостатньо активною.

Рішення КСУ № 6-р(II)/2025 конкретизувало цю вимогу через категорії юридичної визначеності, об'єктивної винятковості та судового контролю [101]. Неконституційність окремої законодавчої формули про «нездійснення або неналежне здійснення» захисту не означає неконституційності самої представницької функції. Навпаки, завдання законодавця полягає в тому, щоб чіткіше визначити випадки, коли втручання прокурора є не альтернативою діяльності публічної адміністрації, а необхідним механізмом забезпечення реального захисту.

Досліджений масив із 100 актів підтверджує практичне значення такого розмежування. У значній частині справ прокурор діяв тому, що орган, у компетенції якого перебував відповідний інтерес, не звертався до суду, обмежувався листуванням, не мав визначеного процесуального повноваження або сам був джерелом оспорюваного рішення чи бездіяльності. В інших справах саме існування компетентного органу ставало аргументом проти процесуальної легітимації прокурора. Отже, субсидіарність у практиці проявляється як оцінка реального механізму захисту конкретного інтересу.

Особливе місце посідають спори, в яких інтерес держави має очевидний суспільний вимір. Так, у справі № 460/5285/24 прокурор оскаржував тривалу бездіяльність щодо розроблення історико-архітектурного опорного плану міста Рівне [79]. У справі № 440/15055/24 предметом захисту були понад 1717 га земель, щодо яких порушувалося питання про віднесення до самозалісених [93]. У справі № 160/29737/24 прокурор вимагав оформлення права на захисну споруду цивільного захисту - сховище [96]. У справі № 620/11490/25 йшлося про безкоштовне харчування дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів [98]. У кожній із цих категорій інтерес виходить за межі майнової чи організаційної позиції конкретного органу.

Водночас суспільний інтерес не є самодостатньою процесуальною підставою. Це особливо помітно у справах про надра, де висока цінність ресурсу співіснувала зі спорами про строк звернення до суду, а також у справах про культурну спадщину, де належний відповідач, юрисдикція чи спосіб захисту могли бути не менш важливими,

ніж сама мета позову. Така подвійність є методологічно важливою: чим вища суспільна цінність об'єкта, тим вагомішою є потреба в ефективному захисті, але тим більш переконливо суд має перевіряти правову підставу саме прокурорського втручання.

Практика ЄСПЛ дає підстави для зіставлення з такою моделлю, але не встановлює окремого універсального тесту прокурорського представництва. У справі *Zvonar v. Ukraine* Суд визнав, що втручання у майнові правовідносини з метою відновлення законності та захисту публічного інтересу може переслідувати легітимну мету, однак має відповідати вимозі справедливого балансу [111]. У справі *Guminsky v. Ukraine* порушення було пов'язане, зокрема, з процесуальними гарантіями - належною оцінкою доводів щодо строку та можливістю особи бути почутою [112]. Отже, релевантний європейський стандарт вимагає законності, передбачуваності, пропорційності та справедливості процедури.

2. Прокурор як субсидіарний учасник судового захисту: основні види участі у досліджених 100 актах

У дослідженому масиві простежуються декілька різних моделей участі прокурора. Найбільш поширеною є модель первісного позову в інтересах держави: прокурор сам ініціює адміністративну справу, називає компетентний орган або, за відсутності такого органу, діє як самостійний позивач. Інша модель - вступ на стадії апеляційного чи касаційного перегляду, коли прокурор намагається запобігти набранню остаточної сили рішенням, яке, на його думку, зачіпає інтерес держави або компетенцію органу, що не забезпечив належного захисту. Окремий історичний пласт становлять ранні справи про представництво конкретної особи, що відображає еволюцію законодавчої моделі прокуратури.

Показовою для розуміння процесуального статусу є найперша постанова цієї групи від 26 січня 2018 року [1]. Верховний Суд розмежував ситуацію, коли прокурор є позивачем, і ситуацію, коли він виступає законним представником іншої особи, для цілей визначення предметної підсудності. Уже цей ранній підхід демонструє, що

поняття «участь прокурора» не є однорідним: процесуальні наслідки залежать від того, чий саме інтерес і в якій процесуальній формі він представляє.

Інший ранній приклад - справа № 234/3735/15-а про щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеній особі [2]. Прокурор діяв в інтересах конкретної особи, а Верховний Суд задовольнив позов. Для сучасної моделі ця справа важлива не стільки як безпосередній приклад процесуальної легітимації, скільки як ілюстрація функції прокуратури щодо захисту особи, яка перебувала в уразливому становищі та могла мати обмежені можливості самостійного захисту.

Субсидіарна модель особливо виразна в пізніших справах. У справі № 560/5184/24 прокурор обґрунтовував представництво тривалою бездіяльністю органу охорони культурної спадщини щодо укладення охоронних договорів [73]. Верховний Суд скасував повернення позову й направив справу для продовження розгляду. У справі № 400/1773/25 органи охорони культурної спадщини обмежувалися листуванням із власником пам'ятки, яка перебувала у незадовільному стані; прокурор ініціював вимогу про ремонтно-реставраційні роботи [92; 99]. У справі № 440/15055/24 компетентний орган лісового господарства прямо повідомляв про невжиття заходів судового захисту та просив прокуратуру про представництво [93].

Водночас не кожна пасивність органу автоматично виправдовує прокурорське втручання. Досліджені справи показують необхідність з'ясувати принаймні чотири обставини: чи належить захист відповідного інтересу до компетенції цього органу; чи має він процесуальне право на конкретний позов; чи був він належно поінформований про порушення; і чи мав розумний строк та реальну можливість самостійно вжити належних заходів захисту. Лише сукупна оцінка цих обставин дозволяє говорити про реальну відсутність захисту, а не про конкуренцію двох державних суб'єктів за право визначати процесуальну стратегію. У справі № 440/15055/24 Верховний Суд додатково наголосив, що відповідно до принципу *jura novit curia* («суд знає закони») суд має самостійно перевірити доводи сторін щодо наявності чи відсутності в органів влади повноважень захищати інтереси держави саме у спосіб, обраний прокурором [93]. Така перевірка не звільняє прокурора від

обов'язку належно обґрунтувати фактичні та правові підстави представництва, але унеможлиблює суто формальний висновок про наявність або відсутність компетентного альтернативного позивача.

Окрема ситуація виникає, коли компетентний орган сам є джерелом порушення або його інституційне становище робить самотійний захист відповідного інтересу неможливим. У спраху щодо рішень органів місцевого самоврядування про землю, містобудування чи благоустрій прокурор часто оскаржував рішення самого органу, який одночасно мав би представляти інтерес територіальної громади. У таких випадках субсидіарність не може зводитися до вимоги спершу чекати, що орган сам оскаржить власне рішення; суд має встановити, чи існує інший уповноважений суб'єкт захисту й чи не виник інституційний конфлікт інтересів.

Зрештою, важливо відрізнати процесуальну легітимацію прокурора від інших процесуальних передумов. У частині справ предметом прокурорського представництва був очевидно суспільно значущий інтерес або об'єкт правової охорони, але провадження завершувалося через юрисдикцію, строк або іншу процесуальну перешкоду. У такій ситуації неправильним було б робити висновок, що суд «відкинув суспільний інтерес»; так само неправильним було б вважати, що висока суспільна значущість дозволяє ігнорувати процесуальний закон.

У цьому проявляється інституційна роль адміністративного суду: забезпечувати, щоб суспільно значущий інтерес не був позбавлений судової перевірки лише через інституційну пасивність або відсутність іншого суб'єкта, уповноваженого на належний захист. Скасування безпідставного повернення позову, відновлення апеляційного чи касаційного перегляду, направлення справи на новий розгляд або ухвалення рішення по суті можуть мати самотійне суспільне значення, оскільки повертають важливий публічний спір до повноцінної судової процедури.

3. Захист дітей, освіти та інших вразливих груп: публічний інтерес як позитивний обов'язок держави

У справах щодо дітей і соціально вразливих осіб суспільна цінність прокурорського втручання проявляється особливо виразно. Тут інтерес держави часто полягає не у

збереженні майна чи бюджетного ресурсу, а у виконанні позитивного обов'язку створити інституційний механізм захисту особи, яка за своїм віком або життєвими обставинами об'єктивно має слабшу здатність самотійно ініціювати судовий процес.

У справі № 303/5848/16-а прокурор діяв в інтересах дитини, позбавленої батьківського піклування, щодо виплати одноразової допомоги [36]. Ця справа демонструє класичну логіку компенсації процесуальної вразливості: право формально належить конкретній особі, однак ефективність його реалізації залежить від наявності дорослого та інституційно спроможного захисника. Подібний підхід отримав подальший розвиток у спорах про соціальні гарантії дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування [52; 70].

Інший тип спорів стосується самої системи інституційного захисту дитинства. У справах № 380/3398/20 та № 480/3093/20 прокурор оскаржував бездіяльність органів місцевого самоврядування щодо створення служби у справах дітей [39; 40]. Особливо показовим є контраст між цими актами: в одному спорі гостро поставало питання, чи може інтерес конкретної групи дітей розглядатися як інтерес держави; в іншому Верховний Суд у підсумку визнав бездіяльність протиправною та зобов'язав створити відповідну службу. Ця пара справ показує, що інтерес держави може проявлятися через обов'язок забезпечити не лише конкретну виплату, а й саму інституцію, без якої права дітей не можуть бути системно реалізовані.

У справах про землю та майно закладів освіти прокурор захищав умови функціонування освітньої інфраструктури. Так, у справі № 804/4585/18 йшлося про оформлення права користування земельною ділянкою під навчальним закладом [22]; у справі № 810/759/16 - про приміщення дитячого садка і ризик обмеження доступу до дошкільної освіти [21]; у справі № 2-а-557/12-22 - про недопустимість перепрофілювання будинку дитячої творчості [26]. У таких спорах майновий об'єкт має допоміжне значення: суспільно значущий інтерес полягає в безперервності освітньої функції та доступі дітей до неї.

Новітня справа № 620/11490/25 посилює цей блок в умовах війни [98]. Прокурор звернувся щодо безкоштовного харчування дітей, які мають статус постраждалих унаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Нижчі суди розглядали позов переважно як захист інтересів конкретних дітей. Верховний Суд скасував процесуальне рішення і направив справу для продовження розгляду. Значення цієї справи виходить за межі харчування: вона ставить питання, чи може невиконання державою або громадою законодавчо визначеної гарантії для вразливої категорії дітей одночасно становити порушення інтересу держави у належному виконанні позитивних соціальних обов'язків.

Водночас саме в цій категорії особливо важливо уникати перетворення прокурорського представництва на *actio popularis*. Не кожне порушення права окремої дитини автоматично є підставою для позову прокурора від імені держави. Критичними мають бути масштаб і характер порушення, вразливість групи, системність бездіяльності, відсутність іншого ефективного представника та зв'язок вимоги з визначеним законом позитивним обов'язком держави. Такий підхід дозволяє поєднати ефективний захист із конституційним принципом винятковості.

4. Земля, вода, ліси, надра і довкілля: захист невідновлюваних природних ресурсів та інтересів нинішніх і майбутніх поколінь

Найбільш концептуально насиченим блоком дослідженого масиву є спори щодо природних ресурсів і довкілля. Земля, вода, ліси та надра мають одночасно економічне й екологічне значення, а також важливе значення для нинішніх і майбутніх поколінь. Їх незаконне використання може створювати незворотні наслідки, а вигоди й втрати часто розподіляються між великою кількістю осіб, які не є безпосередніми учасниками адміністративного спору. Саме тому в цій сфері прокурорське втручання найкраще ілюструє модель захисту суспільного інтересу, носієм якого є невизначене або широке коло осіб.

У земельних спорах раннього періоду прокурор оскаржував рішення про використання прибережних захисних смуг, зміну меж населених пунктів, передачу державних земель або інше розпорядження земельним ресурсом [1; 3; 4; 10; 14]. У

справі № 810/2500/16 предметом перевірки було рішення місцевої ради в умовах конфлікту інтересів, що поєднувало земельний аспект із вимогами антикорупційної доброчесності [8]. У справі № 340/6113/21 прокурор обґрунтовував відсутність іншого органу, уповноваженого оскаржити рішення місцевої ради, а рішення на користь прокурора було збережено [49].

Екологічний блок демонструє превентивний характер адміністративного судочинства. У справі № 420/18905/21 йшлося про діяльність, пов'язану зі зберіганням скрапленого газу та палива без належної оцінки впливу на довкілля [46]. У справі № 360/4969/21 - про експлуатацію полігону твердих побутових відходів і пов'язані екологічні та санітарні ризики [48]. У справі № 300/2415/23 прокурор пов'язував екологічну превенцію з бюджетною ефективністю при будівництві водозахисної дамби [65].

У таких справах адміністративний судовий контроль може виконувати превентивну функцію: ефективне рішення здатне як відновити порушений стан, так і запобігти екологічній, техногенній чи ресурсній шкоді, повне усунення якої після її настання є неможливим або непропорційно дорогим для суспільства. Позов прокурора за наявності законних підстав може ініціювати такий контроль, однак превентивна мета не усуває вимог щодо процесуальної легітимації, строку, юрисдикції, доказування та пропорційності.

Окремою підгрупою є водні ресурси. У справі № 806/1350/15 прокурор оскаржував дозвільні рішення щодо промислового використання водного об'єкта, який мав інше цільове призначення [27]. У справі № 120/1829/23 предметом спору було спеціальне використання водних біоресурсів без належно оформленого права користування водним об'єктом [61]. Такі спори показують, що формальна дозвільна процедура не може розглядатися у відриві від правового режиму самого природного ресурсу.

Справи про ліси та самозалісені землі формують нову групу публічного інтересу. У справах № 440/1326/25, № 320/62443/24 і № 440/15055/24 прокурор вимагав належного розгляду питань про віднесення значних площ комунальних земель до самозалісених [85; 90; 93]. У справі № 440/15055/24 йшлося про понад 1717 га.

Суспільна цінність тут полягає не лише у зміні земельної категорії, а у збереженні фактично сформованого лісового покриву, екологічної функції території та правових передумов її подальшої охорони. Водночас Верховний Суд наголосив на необхідності точно встановити, яке саме подання і щодо яких ділянок не було розглянуто, тобто висока екологічна мета не усуває вимог до доказування [93].

Найбільшу групу природоресурсних спорів становлять спори про надра. Вони охоплюють бурштин, літій, базальт, газ, торф, сапропель та інші корисні копалини [32; 34; 35; 67; 72; 77; 86–88; 94; 100]. Центральна проблема багатьох із них - законність позаконкурсного надання спеціального дозволу, належність геолого-економічної оцінки, обов'язковість аукціону, оцінка впливу на довкілля та строк звернення прокурора.

Показовою є справа № 320/59106/24, де прокурор пов'язував безаукціонне надання спеціального дозволу із обмеженням доступу інших суб'єктів господарювання, передумовами для зловживань і корупційними ризиками [100]. У справі № 240/23099/24 дозвіл на видобування торфу стосувався території лісового заказника, а прокурор посилався на відсутність оцінки впливу на довкілля на момент видачі дозволу [94]. Особливої уваги заслуговує справа № 460/18562/23 щодо видобування базальтів [87]. У ній Верховний Суд перевінив повноваження ДКЗ, Держгеонадр, Міндовкілля, Кабінету Міністрів України та Держекоінспекції і виходив із того, що за відсутності органу, наділеного законом повноваженням звернутися до суду саме з відповідною вимогою, прокурор може діяти як самостійний позивач. Справа також показує значення правильної побудови способу захисту: якщо первинний дефектний акт - зокрема протокол ДКЗ - є юридичною передумовою похідних дозвільних рішень і продовжує породжувати наслідки, ефективний захист може вимагати усунення саме первинного дефекту, а не лише похідного дозволу [87].

Разом із тим саме блок надрокористування найбільш виразно показує значення процесуальних строків. У справах № 320/39441/23, № 240/22181/23, № 320/18386/25, № 320/39008/23, № 240/23099/24 і № 320/59106/24 виникало питання, з якого моменту прокурор отримав або об'єктивно міг отримати відомості, достатні для

висновку про порушення чи загрозу порушення інтересів держави та наявність законних підстав для представництва [72; 77; 88; 86; 94; 100]. У постанові від 31 серпня 2026 року у справі № 320/59106/24 Верховний Суд наголосив, що сам факт прийняття чи оприлюднення індивідуального акта не створює презумпції обізнаності прокурора про можливу протиправність; слід розмежовувати знання про існування акта і наявність достатніх даних про ознаки його дефектності [100]. Водночас і дата фактичного отримання матеріалів ліцензійної справи не є автоматичною точкою початку строку: суд має встановити, коли прокурор фактично отримав або об'єктивно міг отримати достатню сукупність відомостей для формулювання та документального обґрунтування позову. Для цього оцінюються джерело інформації, її зміст і повнота, час фактичного отримання та здатність цих даних обґрунтувати звернення до суду [100]. Такий підхід забезпечує баланс між правовою визначеністю та недопущенням суто формального блокування судового контролю за можливим порушенням у сфері використання невідновлюваних природних ресурсів.

5. Культурна спадщина, містобудування і публічний простір: захист середовища, яке належить не лише сторонам спору

Найчисленніша тематична група дослідженого масиву пов'язана із містобудуванням, забудовою, благоустроєм, культурною спадщиною та історичним середовищем. Спільною рисою цих спорів є те, що наслідок адміністративного рішення матеріалізується у фізичному просторі: збудований об'єкт, знищена пам'ятка, втрачена зелена зона, перекритий тротуар або забудована охоронна територія можуть мати незворотний характер. Тому суспільний інтерес тут має одночасно просторовий і безпековий характер та охоплює інтереси майбутніх поколінь.

У містобудівних справах прокурор оскаржував детальні плани територій, містобудівні умови й обмеження, декларації про готовність чи початок робіт, паспорти прив'язки тимчасових споруд, а також бездіяльність органів контролю [5; 6; 11–13; 18; 28–31; 33; 47; 58; 62; 68; 69; 73; 76; 81; 84]. Для цієї категорії характерне поєднання приватного інтересу забудовника з колективним інтересом громади у передбачуваному плануванні, безпеці та належній інфраструктурі.

Показовою є справа № 120/13166/21-а про знесення самочинно збудованого чотириповерхового багатоквартирного будинку на землях садибної забудови [76; 91]. У повторному касаційному розгляді 22 січня 2026 року Верховний Суд задовольнив касаційні скарги прокурора та іншого учасника, скасував рішення попередніх інстанцій і задовольнив позов про знесення [91]. Ця процесуальна динаміка демонструє, чому до масиву включено всі 100 актів, а не лише унікальні справи: різні постанови однієї справи можуть відображати розвиток правової оцінки та ефективність обраного способу захисту.

У справах про тимчасові споруди суспільний інтерес часто полягає у вільному та безпечному користуванні публічним простором. У справі № 183/6195/17 суди враховували, що оспорюваний місцевий порядок стосувався невизначеного кола членів громади [28]. У справі № 160/29476/24 прокурор вимагав демонтажу споруди, розміщеної на комунальній землі в межах червоних ліній без належних документів [81]. У справі № 580/1249/25 спір стосувався дозволу на тимчасову споруду площею, яка перевищувала законодавчо встановлені параметри [84].

Культурна спадщина утворює окремий і дедалі більш виразний блок. Справи стосувалися облікової документації, охоронних договорів, ремонтно-реставраційних робіт, охоронних зон та історико-архітектурних опорних планів [51; 66; 73–75; 79; 82; 90; 92; 95; 97; 99]. Суспільна цінність цих спорів полягає в тому, що пам'ятка не є звичайним приватним майном: навіть перебуваючи у приватній власності, вона зберігає культурну функцію і спеціальний правовий режим, спрямований на збереження відповідної цінності для суспільства та майбутніх поколінь.

Судовий захист у цій сфері має виразний превентивний вимір: своєчасне рішення може запобігти фізичній втраті об'єкта культурної спадщини як суспільно значущої цінності, яку згодом неможливо буде повністю компенсувати. Водночас практична цінність такого рішення залежить не лише від правильності висновку по суті, а й від його виконаності. Захист культурної спадщини є ефективним тоді, коли резолютивна частина достатньо чітко визначає обов'язок і послідовність його

виконання, не підмінюючи при цьому спеціальні погоджувальні та дозвільні повноваження органів охорони культурної спадщини.

У справі № 240/17530/23 після подання позову про укладення охоронного договору такий договір був фактично укладений, що ілюструє превентивний і стимулюючий ефект прокурорського звернення [66]. У справі № 560/5184/24 прокурор посилався на понад дворічну бездіяльність органу охорони культурної спадщини щодо двох об'єктів у Хмельницькому; Верховний Суд скасував повернення позову [73]. У справі № 460/5285/24 предметом позову була багаторічна відсутність історико-архітектурного опорного плану Рівного, що створювало ризик неконтрольованої забудови історичного середовища [79].

Особливо важливими є дві постанови у справі № 400/1773/25 [92; 99]. Прокурор вимагав зобов'язати приватного власника пам'ятки архітектури у Миколаєві привести її до належного стану. Постановою від 27 січня 2026 року Верховний Суд усунув юрисдикційну перешкоду, підтвердив право відповідних органів охорони культурної спадщини на звернення до адміністративного суду та наявність підстав для представництва прокурором інтересів держави [92]. Постанова від 11 серпня 2026 року деталізувала матеріальний зміст пам'яткоохоронного обов'язку і спосіб його примусового виконання [99]. Верховний Суд виходив із того, що обов'язок власника утримувати пам'ятку в належному стані виникає безпосередньо із закону та не залежить від того, чи розпочав власник розроблення науково-проектної документації. Відсутність такої документації не може виправдовувати бездіяльність, якщо вона спричинена поведінкою самого власника; протилежний підхід дозволив би отримувати переваги з власної недобросовісної поведінки [99].

Постанова від 11 серпня 2026 року також сформулювала практично важливу послідовність виконання такого обов'язку: необхідні науково-дослідні роботи; розроблення науково-проектної документації; її погодження з відповідним органом охорони культурної спадщини; отримання письмового дозволу; після цього - виконання визначених у погодженій документації та дозволі робіт [99; 105]. При цьому суд не визначає самостійно конкретні вид, обсяг, технологію чи вартість

реставраційних робіт і не підміняє повноваження органу охорони культурної спадщини. Така конкретизація лише забезпечує законний порядок виконання обов'язку та реальну виконуваність рішення.

Верховний Суд підкреслив, що звернення органу охорони культурної спадщини або прокурора з вимогою про приведення пам'ятки до належного стану є способом реалізації позитивного обов'язку держави щодо збереження культурної спадщини; втручання у право власності має відповідати легітимній меті та не покладати надмірного індивідуального тягара [99; 123]. Окремо наголошено, що резолютивна частина повинна бути сформульована достатньо чітко для реального, а не декларативного виконання, оскільки виконання остаточного судового рішення є складовою права на суд [99; 122]. Таким чином, ефективність прокурорського представництва оцінюється й за здатністю судового рішення реально забезпечити збереження об'єкта культурної спадщини та пов'язаного з ним суспільного інтересу.

З іншого боку, справа № 420/8947/24 щодо городища «Орлівка» показує матеріальну межу такої моделі [82]. Висока культурна цінність об'єкта сама по собі не гарантувала задоволення прокурорського позову: Верховний Суд скасував рішення на користь прокурора і відмовив у позові, зважаючи на конкретні обставини належності пам'ятки та обов'язку укладення охоронного договору. Для наукового аналізу цей приклад демонструє: суспільний інтерес визначає вагу спору, але не замінює необхідності правильно ідентифікувати суб'єкта обов'язку та матеріально-правову підставу вимоги.

6. Безпека, публічні фінанси та стратегічні активи: коли прокурорський позов захищає спроможність держави виконувати покладені на неї функції

Окрему групу становлять спори, де суспільний інтерес проявляється через спроможність держави належно виконувати покладені на неї функції: оборону, цивільний захист, стратегічні активи, бюджетні надходження, виконання регуляторних санкцій або збереження активів, пов'язаних із державою-агресором. У таких справах важливо відрізнити справжній загальнодержавний інтерес від звичайного фіскального інтересу окремого органу.

У ранніх справах прокурор представляв державні органи у вимогах про стягнення штрафів та інших платежів [7; 17; 24]. Такі спори можуть мати суспільне значення, однак практичне значення прокурорського представництва є менш очевидним, якщо компетентний орган сам має чітке право і реальну можливість звернутися до суду. Саме тут особливого значення набуває перевірка наявності іншого суб'єкта, уповноваженого на належний судовий захист: сама наявність бюджетного інтересу не повинна автоматично виправдовувати участь прокуратури.

Натомість у справах, пов'язаних із оборонними активами чи цивільним захистом, суспільна цінність має безпосередній безпековий характер. У справі № 804/8400/16 прокурор діяв в інтересах Міністерства оборони щодо об'єктів, споруджених на землях, які перебували у постійному користуванні оборонного відомства [20]. Хоча спір зіткнувся з юрисдикційною проблемою, предмет захисту був очевидно пов'язаний із державним військовим майном. У справі № 160/29737/24 прокурор вимагав оформити право на безхазяйну захисну споруду цивільного захисту - сховище, внесене до загальнодержавного обліку [96]. В умовах війни юридична невизначеність щодо такого об'єкта здатна безпосередньо впливати на його утримання, готовність та доступність для населення.

Схожий безпековий вимір має справа № 120/10413/22 щодо містобудівної документації, в якій не було належним чином розроблено обов'язковий розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту [69]. Верховний Суд розглядав дотримання встановлених законодавством вимог до складу і процедури підготовки містобудівної документації як істотне для її законності. У цьому контексті містобудівне планування виконує також превентивно-безпекову функцію: вимоги цивільного захисту спрямовані на зменшення ризиків для населення і територій. В умовах воєнного стану такий взаємозв'язок містобудування, цивільного захисту і позитивного обов'язку держави щодо захисту життя набуває особливої практичної ваги. Водночас із цієї справи не впливає універсальна презумпція незаконності будь-якого ДПТ лише через окремий процедурний недолік: оцінці підлягають конкретні законодавчі вимоги, зміст документації та істотність їх недотримання.

Новим для масиву є напрям економічної безпеки у зв'язку з агресією РФ. У справі № 560/8753/24 прокурор оскаржував реєстраційну дію, внаслідок якої громадянка РФ відчужила корпоративну частку, що, на думку прокурора, могла бути використана для забезпечення майбутніх вимог України у зв'язку з агресією [83]. Цей спір демонструє трансформацію поняття «інтерес держави»: йдеться не лише про безпосереднє бюджетне надходження, а про збереження потенційної майнової бази для реалізації правових механізмів відповідальності держави-агресора та пов'язаних із нею осіб.

Належне формування та використання публічних фінансів також може становити самостійний суспільно значущий інтерес. Вимога повернути або стягнути публічні кошти, забезпечити фінансування Пенсійного фонду чи виконання санкцій може мати значення для бюджетної системи [9; 17; 24]. Проте саме тут прокурорське представництво найбільше ризикує перетворитися на дублювання функції державного органу. Тому майбутній законодавчий і судовий стандарт має відрізнити випадки істотного системного бюджетного інтересу від звичайної вимоги конкретного розпорядника коштів.

7. Процесуальні межі: суспільна цінність не скасовує процесуальної легітимації, юрисдикцію, строки і належний спосіб захисту

Найважливіший контраргумент до широкого розуміння прокурорського представництва міститься в самій дослідженій практиці. Значна група справ у робочій класифікації є особливо важливою для визначення меж допустимого прокурорського представництва: предмет спору має очевидну суспільну значущість, але судовий захист за ініціативою прокурора стикається з питаннями процесуальної легітимації, юрисдикції, строку, належного відповідача, способу захисту або доказування.

У справі № 822/1169/17 прокурор вступив у земельний спір, посилаючись на необхідність захисту державної землі, яка була законсервована і мала використовуватися для залісення [4]. Однак саме питання належного обґрунтування представництва стало процесуально значущим. У справі № 810/3164/18, пов'язаній із забудовою та потенційним впливом на приаеродромну територію, нижчі суди

повернули позов через недостатність обґрунтування підстав представництва [29]. Ці приклади підтверджують, що суспільна значущість предмета спору не усуває обов'язку прокурора належно обґрунтувати передбачені законом підстави представництва.

Юрисдикційні межі виявилися не менш важливими. Справи № 804/8400/16, № 810/759/16, № 826/367/16, № 816/460/16, № 2-а-557/12-22 та № 820/7073/16 стосувалися відповідно військового майна, дошкільної освіти, стратегічного підприємства, гуртожитку, освітньої інфраструктури та екологічного контролю [20; 21; 23; 25; 26; 37]. У кожній із них предмет мав публічну складову, однак питання належної судової юрисдикції або процесуальної форми могло перешкоджати розгляду по суті. Це не є формалізмом саме по собі: дотримання правил юрисдикції становить складову вимоги «суду, встановленого законом». Водночас ані участь прокурора, ані суспільна значущість предмета спору самі по собі не визначають адміністративної юрисдикції.

Строк звернення є особливо чутливим у справах про надра. У справах № 320/39441/23, № 240/22181/23, № 320/18386/25, № 320/39008/23, № 240/23099/24 і № 320/59106/24 суди оцінювали, коли прокурор отримав або об'єктивно міг отримати достатні відомості про можливе порушення [72; 77; 88; 86; 94; 100]. Правова визначеність вимагає, щоб адміністративні акти не залишалися оспорюваними безмежно довго. Однак публікація самого акта не завжди розкриває дефекти попередніх стадій адміністративної процедури і не створює автоматичної презумпції обізнаності прокурора [100]. Водночас прокурор не може довільно відкладати початок строку самим фактом пізнішого витребування документів: визначальним є момент, коли він фактично отримав або об'єктивно міг отримати достатню сукупність даних для ідентифікації та документального обґрунтування порушення. Саме така індивідуалізована оцінка забезпечує баланс доступу до правосуддя і стабільності публічно-правових відносин.

Матеріально-правова межа проявляється тоді, коли прокурор правильно визначає суспільно значущий інтерес або об'єкт правової охорони, але неправильно визначає

суб'єкта обов'язку або спосіб захисту. Справа № 420/8947/24 про археологічну пам'ятку є виразним прикладом: охорона спадщини безсумнівно становить суспільний інтерес, але це не дозволяє покладати конкретний договірний обов'язок на неналежного суб'єкта [82]. Отже, прокурорський позов має бути не лише суспільно мотивованим, а й юридично точним.

Інший ризик - підміна компетентного органу. Якщо орган має необхідну компетенцію і процесуальну можливість, обізнаний про порушення та вживає належних заходів, прокурор не повинен втручатися лише через незгоду з тривалістю реагування органу чи обраним ним способом процесуальної поведінки. Водночас суд не може обмежитися формальним посиланням на саме існування певного органу: відповідно до *jura novit curia* він має перевірити реальний обсяг його повноважень щодо конкретного способу захисту [93]. Такий підхід узгоджується з рішенням КСУ № 6-р(II)/2025 та загальними європейськими вимогами законності, рівності сторін і справедливості процедури [101; 111; 112; 119].

Нарешті, процесуальні межі прокурорського представництва одночасно захищають права приватної особи. У спорах про землю, будівництво, майно або спеціальні дозволи прокурорський позов може призвести до втрати майна, демонтажу об'єкта чи припинення господарської діяльності. Тому строки, змагальність, пропорційність, належна мотивація та виконуваність судового рішення не є перешкодами публічному інтересу; вони є умовами його легітимного захисту. Саме потреба у справедливому балансі та належних процесуальних гарантіях простежується у справах *Zvonar v. Ukraine* і *Guminsky v. Ukraine* [111; 112].

8. Авторський двохрівневий аналітичний інструмент оцінки прокурорського представництва

Систематизація 100 актів дозволяє запропонувати авторський аналітичний інструмент, що допомагає відрізнити суспільно виправдане субсидіарне втручання від дублювання функцій публічної адміністрації. Цей тест не є окремою правовою позицією Верховного Суду, не відтворює перелік установлених законом передумов процесуальної легітимації прокурора і не замінює законодавчого визначення

«виключних випадків». Його призначення - структуровано оцінити суспільну виправданість втручання, після чого окремо перевірити його юридичну допустимість.

Для практичного застосування доцільно розрізняти два рівні оцінки. Перший - суспільна виправданість: чому конкретний інтерес потребує особливого судового захисту і чому бездіяльність може спричинити істотну суспільну шкоду. Другий - юридична допустимість: чи має прокурор у цій конкретній справі законне право ініціювати саме такий процес і чи відповідає обраний спосіб захисту вимогам процесуального та матеріального права. Суспільна вага першого рівня не може компенсувати відсутність юридичних передумов другого.

Перший елемент - значущість суспільно важливого інтересу або об'єкта правової охорони. Підвищена вага характерна для життя і безпеки людей; прав дітей та інших вразливих груп; землі, води, лісів і надр; культурної спадщини; стратегічних активів; публічного простору; істотних бюджетних ресурсів.

Другий елемент - характер носія інтересу. Потреба у субсидіарному захисті може посилюватися, коли інтерес належить широкому або невизначеному колу осіб, має колективний характер, стосується вразливої групи або інтересів майбутніх поколінь, а також коли особи, в інтересах яких здійснюється захист, є вразливими. Довкілля, історичне середовище або безпечний публічний простір не мають одного природного позивача; права великої групи дітей можуть бути формально індивідуальними, але системна бездіяльність органу створює колективну проблему. Ця характеристика пояснює суспільну вагу захисту, але сама по собі не надає прокуророві процесуальної легітимації.

Третій елемент - відсутність альтернативного захисту. Необхідно з'ясувати, чи існує компетентний суб'єкт, чи має він право на конкретний позов, чи обізнаний про порушення, чи вжив заходів протягом розумного строку, чи не є він сам порушником або чи не перебуває у конфлікті інтересів. Саме цей елемент перетворює прокурорське представництво із паралельної компетенції на субсидіарний механізм.

Четвертий елемент - ризик незворотності. Якщо без судового втручання може бути знищена пам'ятка, забудована охоронна територія, видобутий невідновлюваний

ресурс, втрачений лісовий покрив або неготовим залишиться сховище цивільного захисту, потреба у своєчасному захисті суттєво посилюється. Превентивність не скасовує процесуальних правил, але є важливою при оцінці пропорційності та ефективності.

Другий, обов'язковий рівень - юридична допустимість представництва та належність способу захисту. Навіть за наявності всіх чотирьох ознак суспільної виправданості прокурор повинен обґрунтувати конкретний інтерес держави та визначену законом підставу представництва, правильно визначити належного відповідача і юрисдикцію, дотриматися строку звернення та обрати належний, ефективний і виконуваний спосіб захисту. Втручання у права приватної особи має переслідувати легітимну мету, бути необхідним і не покладати на неї надмірного індивідуального тягаря.

ВИСНОВКИ

1. Представництво прокурором інтересів держави в адміністративному судочинстві є конституційно допустимою, але винятковою функцією. Його зміст не може зводитися ані до загального нагляду за законністю, ані до автоматичного заміщення компетентного органу. Рішення КСУ № 6-р(II)/2025 вимагає більшої юридичної визначеності підстав такого представництва та посиленого судового контролю.

2. Досліджені 100 актів показують, що практичне значення прокурорського представництва найбільш виразне там, де інтерес держави має очевидний суспільний вимір: охорона дитинства, культурної спадщини, землі, води, лісів і надр, безпечного містобудівного середовища, цивільного захисту, стратегічних активів і національної безпеки.

3. Інтерес держави та суспільний (публічний) інтерес не є тотожними. Суспільна значущість предмета спору є важливою характеристикою, але не самоїєюною процесуальною підставою для позову прокурора. У кожній справі необхідно встановити конкретний інтерес держави, його порушення або реальну загрозу порушення та законну підставу для представництва.

4. Найпереконливішою моделлю є субсидіарна участь прокурора у випадку реальної відсутності захисту: компетентний орган відсутній; не має процесуального повноваження; не реагує протягом розумного строку після належного повідомлення; сам є джерелом порушення; або перебуває в інституційному конфлікті, що об'єктивно унеможливорює ефективний самотійний захист відповідного інтересу.

5. Права дітей і вразливих груп демонструють, що інтерес держави може полягати не лише у майновому результаті, а й у виконанні позитивного обов'язку створити та підтримувати інституційний механізм захисту. Водночас прокурорський позов у цій сфері не повинен перетворюватися на *actio popularis* щодо будь-якого індивідуального порушення.

6. У природоресурсних та екологічних спорах практичне значення прокурорського представництва особливо виразне тоді, коли відповідний інтерес належить широкому або невизначеному колу осіб, стосується інтересів нинішніх і майбутніх поколінь та пов'язаний із ризиком незворотної шкоди. Особливо це стосується надр, лісів, водних ресурсів, природоохоронних територій та екологічно небезпечної діяльності.

7. У містобудівних і пам'яткоохоронних спорах суспільний інтерес полягає у збереженні фізичного середовища, безпеки та культурної ідентичності. Превентивний судовий захист може бути критично важливим, оскільки після знищення пам'ятки або завершення незаконної забудови повне відновлення часто є неможливим або надмірно складним.

8. Справи про цивільний захист та активи, пов'язані з агресією РФ, свідчать про розширення фактичного змісту суспільно значущих інтересів в умовах війни. Юридичне оформлення сховищ, збереження стратегічного майна та потенційної майнової бази для захисту національних інтересів можуть мати безпосередній зв'язок із безпекою та стійкістю держави.

9. Висока суспільна цінність не усуває процесуальних обмежень. Процесуальна легітимація прокурора, юрисдикція, строк звернення, належний відповідач, спосіб захисту, змагальність і пропорційність залишаються самотійними умовами

допустимого втручання. Саме критичні справи, в яких прокурор не отримав розгляду по суті або програв, забезпечують збалансованість правової моделі.

10. Строк звернення у справах про приховані або складні порушення публічного інтересу не може визначатися механічно ані датою прийняття чи оприлюднення акта, ані датою пізнішого отримання прокурором певного документа. Вирішальним є момент, коли прокурор фактично отримав або об'єктивно міг отримати достатню сукупність відомостей для висновку про можливе порушення інтересів держави, наявність підстав представництва та документальне обґрунтування позову. Водночас висока цінність ресурсу не створює безстрокового права на оскарження.

11. Рішення КСУ № 6-р(II)/2025 актуалізувало потребу в більш структурованому законодавчому визначенні об'єктивно виняткових випадків представництва. Законопроект № 15253 від 15 травня 2026 року, який пропонував один із варіантів такої конкретизації, 16 липня 2026 року було відкликано. 4 вересня 2026 року у Верховній Раді України зареєстровано внесений Кабінетом Міністрів України законопроект № 16026 з тією самою назвою [124]. Тому положення законопроектів у цьому Огляді розглядаються виключно як матеріал для аналізу напрямів законодавчого врегулювання, а не як чинне право.

12. Запропонований у цьому Огляді двоохрівневий аналітичний інструмент має авторський характер і не є правовою позицією Верховного Суду чи заміною встановлених законом передумов процесуальної легітимації прокурора. Перший рівень - оцінка суспільної виправданості представництва - охоплює чотири взаємопов'язані елементи: суспільно важливий інтерес або об'єкт правової охорони; особливий характер носія інтересу; реальну відсутність належного альтернативного захисту; ризик істотної або незворотної шкоди. Другий, обов'язковий рівень полягає у перевірці юридичної допустимості представництва та способу захисту: конкретного інтересу держави, визначеної законом підстави представництва, наявності або відсутності іншого компетентного суб'єкта захисту, юрисдикції, строку звернення, належного складу учасників, а також ефективності, виконаності та пропорційності способу захисту.

13. Загальний результат аналізу 100 актів не підтверджує ані тезу про непотрібність прокурорського представництва поза кримінальним процесом, ані тезу про його універсальну корисність. Практика показує іншу модель: прокурорське представництво може мати істотне практичне значення як субсидіарний механізм судового захисту, але лише за умови реальної винятковості, судового контролю та повного дотримання прав інших учасників.

14. Позитивний суспільний ефект прокурорського представництва найбільш переконливо проявляється тоді, коли прокурорський позов і подальший адміністративний судовий контроль заповнюють реальну відсутність захисту без підміни компетентного органу та без послаблення процесуальних гарантій інших учасників. За таких умов адміністративне судочинство забезпечує перевірку суспільно значущого інтересу за стандартами верховенства права і, за наявності законних підстав, надає ефективний та пропорційний захист. Водночас результат не може вважатися повним, якщо судові рішення залишається декларативним: виконуваність резолютивної частини є складовою ефективного судового захисту.

ЕМПІРИЧНИЙ МАСИВ СУДОВИХ АКТІВ

Тексти судових актів [1]–[100] досліджено за авторським емпіричним масивом. Для верифікації реквізитів і ознайомлення з повними текстами наведено посилання на Єдиний державний реєстр судових рішень (ЄДРСР).

[1] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.01.2018 у справі № 810/2509/17 (касаційне провадження № К/9901/472/17). ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71838094>

[2] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 22.05.2018 у справі № 234/3735/15-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74204456>

[3] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 21.06.2018 у справі № 824/3129/14-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74870951>

[4] Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 19.07.2018 у справі № 822/1169/17. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75424056>

[5] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14.08.2018 у справі № 815/3880/14. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75906231>

- [6] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.10.2018 у справі № 2а-6859/10/1570. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77248358>
- [7] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.10.2018 у справі № 809/963/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77248268>
- [8] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 31.10.2018 у справі № 810/2500/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77586022>
- [9] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 11.12.2018 у справі № 803/418/15-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78528277>
- [10] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 05.03.2019 у справі № 806/602/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80269375>
- [11] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 13.03.2019 у справі № 815/1139/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80457693>
- [12] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14.05.2019 у справі № 826/11727/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81698071>
- [13] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.05.2019 у справі № 826/15338/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81858201>
- [14] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.06.2019 у справі № 802/3566/14-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82684939>
- [15] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 11.07.2019 у справі № 810/962/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82997989>
- [16] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 21.08.2019 у справі № 1304/8585/12. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83801345>
- [17] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 06.09.2019 у справі № 804/10237/13-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84076718>
- [18] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 15.10.2019 у справі № 810/3894/17. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84923690>
- [19] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 17.10.2019 у справі № 569/4123/16-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85033131>

- [20] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 31.10.2019 у справі № 804/8400/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85353767>
- [21] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 31.10.2019 у справі № 810/759/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85353742>
- [22] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 05.11.2019 у справі № 804/4585/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85493166>
- [23] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 06.11.2019 у справі № 826/367/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85425061>
- [24] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 08.11.2019 у справі № 802/84/16-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85493217>
- [25] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 15.11.2019 у справі № 816/460/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85678880>
- [26] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 15.11.2019 у справі № 2-а-557/12-22. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85678960>
- [27] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 19.11.2019 у справі № 806/1350/15. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85902333>
- [28] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.11.2019 у справі № 183/6195/17(2-а/183/251/17). ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86034418>
- [29] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 03.12.2019 у справі № 810/3164/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86203329>
- [30] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 12.12.2019 у справі № 809/821/17. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86333201>
- [31] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 21.12.2019 у справі № 2а-14806/10/2670. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86552192>
- [32] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 24.03.2020 у справі № 806/1001/17. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88409753>
- [33] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 09.04.2020 у справі № 807/150/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88716074>

- [34] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 16.04.2020 у справі № 826/7696/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88810520>
- [35] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14.05.2020 у справі № 806/998/17. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89251719>
- [36] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.05.2020 у справі № 303/5848/16-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89459806>
- [37] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.08.2020 у справі № 820/7073/16. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91103830>
- [38] Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 24.11.2020 у справі № 805/430/18-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93267893>
- [39] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 28.01.2021 у справі № 380/3398/20. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94511722>
- [40] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.07.2021 у справі № 480/3093/20. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98493714>
- [41] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 05.10.2021 у справі № 380/2266/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100189736>
- [42] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 02.12.2021 у справі № 320/10736/20. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101608812>
- [43] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 23.12.2021 у справі № 0440/6596/18. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102170717>
- [44] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 01.06.2022 у справі № 260/1815/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104593134>
- [45] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 01.09.2022 у справі № 440/7210/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106017610>
- [46] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 04.11.2022 у справі № 420/18905/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107123236>
- [47] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 29.11.2022 у справі № 240/401/19. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107599033>

- [48] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 01.12.2022 у справі № 360/4969/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107631890>
- [49] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 01.12.2022 у справі № 340/6113/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107631893>
- [50] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.01.2023 у справі № 160/6211/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108463667>
- [51] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 01.02.2023 у справі № 260/2284/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108724500>
- [52] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14.02.2023 у справі № 580/1374/22. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108969323>
- [53] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 01.05.2023 у справі № 260/925/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110568953>
- [54] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 09.05.2023 у справі № 480/5165/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110803146>
- [55] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 21.06.2023 у справі № 420/2910/22. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111725002>
- [56] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 05.07.2023 у справі № 380/15396/22. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112009012>
- [57] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 07.07.2023 у справі № 160/11383/22. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112065019>
- [58] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.09.2023 у справі № 420/7463/20. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113605079>
- [59] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 27.09.2023 у справі № 240/3448/19. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113767997>
- [60] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 06.12.2023 у справі № 440/6759/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115453691>
- [61] Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 09.01.2024 у справі № 120/1829/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116212284>

- [62] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 10.01.2024 у справі № 120/1829/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116212163>
- [63] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.01.2024 у справі № 380/8447/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116396615>
- [64] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 29.02.2024 у справі № 420/7471/20. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117380533>
- [65] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 06.05.2024 у справі № 300/2415/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118905010>
- [66] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 08.05.2024 у справі № 240/17530/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118905146>
- [67] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 02.07.2024 у справі № 440/2984/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120211810>
- [68] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 08.08.2024 у справі № 420/5343/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120900217>
- [69] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 19.09.2024 у справі № 120/10413/22. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121759527>
- [70] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 02.10.2024 у справі № 360/917/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122039383>
- [71] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 21.11.2024 у справі № 140/11950/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123241570>
- [72] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.12.2024 у справі № 320/39441/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123946456>
- [73] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 24.01.2025 у справі № 560/5184/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124705717>
- [74] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.02.2025 у справі № 580/2402/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125483288>
- [75] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.02.2025 у справі № 120/2126/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125447247>

[76] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 05.03.2025 у справі № 120/13166/21-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125626316>

[77] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.03.2025 у справі № 240/22181/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125967789>

[78] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 24.03.2025 у справі № 160/1776/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126107309>

[79] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.05.2025 у справі № 460/5285/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127486074>

[80] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 02.06.2025 у справі № 400/5306/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127846732>

[81] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 23.06.2025 у справі № 160/29476/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128332265>

[82] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 16.09.2025 у справі № 420/8947/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130256911>

[83] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.09.2025 у справі № 560/8753/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130328525>

[84] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 09.10.2025 у справі № 580/1249/25. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130870514>

[85] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.10.2025 у справі № 440/1326/25. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131215524>

[86] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 20.10.2025 у справі № 320/39008/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131184277>

[87] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 26.11.2025 у справі № 460/18562/23. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132102672>

[88] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.12.2025 у справі № 320/18386/25. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132767426>

[89] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.12.2025 у справі № 160/4161/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132767347>

- [90] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.12.2025 у справі № 320/62443/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132767429>
- [91] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 22.01.2026 у справі № 120/13166/21-а. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133539437>
- [92] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 27.01.2026 у справі № 400/1773/25. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133645403>
- [93] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 03.02.2026 у справі № 440/15055/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133764495>
- [94] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 12.02.2026 у справі № 240/23099/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134066165>
- [95] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 13.03.2026 у справі № 640/7435/21. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134813842>
- [96] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14.05.2026 у справі № 160/29737/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136564626>
- [97] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 17.06.2026 у справі № 500/5037/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137474844>
- [98] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 29.07.2026 у справі № 620/11490/25. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138594488>
- [99] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 11.08.2026 у справі № 400/1773/25. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138934619>
- [100] Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 31.08.2026 у справі № 320/59106/24. ЄДРСР: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/139392030>

НОРМАТИВНІ, МІЖНАРОДНІ ТА АВТОРСЬКІ ДЖЕРЕЛА

- [101] Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою ТОВ «Рейнір Бізнес Груп» щодо відповідності Конституції України приписів статті 23 Закону України «Про прокуратуру» від 03.12.2025 № 6-р(II)/2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-25>
- [102] Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
- [103] Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

[104] Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

[105] Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>

[106] Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

[107] Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо приведення у відповідність з Конституцією України функцій прокуратури в частині здійснення представництва інтересів держави в суді, реєстр. № 15253 від 15.05.2026. Проект відкликано 16.07.2026. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70041>

[108] Пояснювальна записка до проекту Закону України, реєстр. № 15253 від 15.05.2026. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70041>

[109] Порівняльна таблиця до проекту Закону України, реєстр. № 15253 від 15.05.2026. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70041>

[110] Картка законопроекту № 15253 від 15.05.2026. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70041>

[111] Case of Zvonar v. Ukraine: judgment of the European Court of Human Rights of 20.11.2025, application no. 20532/16. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-246024>

[112] Case of Guminsky v. Ukraine: judgment of the European Court of Human Rights of 11.09.2025, application no. 7210/15. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-244725>

[113] Берназюк Ян. Аналіз судової практики в адміністративних справах за участю прокурора. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/946871>

[114] Берназюк Ян. Конституційні та законодавчі підстави для реалізації прокурором повноваження щодо звернення до адміністративного суду з позовом про протиправність процедури розпорядження надрами (справа Верховного Суду про захист суспільного інтересу). URL: <https://constitutionalist.com.ua/konstytutsijni-ta-zakonodavchi-pidstavy-dlia-realizatsii-prokurorom-povnovazhennia-shchodo-zvernennia-do-administratyvnoho-sudu-z-pozovom-pro-protypravnist-protsedury-rozporiadzhennia-nadramy>

[115] Берназюк Ян. Міжнародні стандарти участі прокурора у судовому провадженні поза межами кримінального процесу. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/952570>

[116] Берназюк Ян. Особливості представництва прокурором інтересів держави в суді: нове законодавство та актуальні підходи Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/941986>

[117] Берназюк Ян. Питання участі прокурора у публічно-правових спорах, пов'язаних із захистом прав дитини. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/prosecutor_childhood_orphanhood_bernaziuk.pdf

[118] Берназюк Ян. Участь прокурора в адміністративному судочинстві. URL: <https://constitutionalist.com.ua/uchast-prokurora-v-administratyvnomu-sudochynstvi>

[119] Берназюк Ян. Участь прокурора у некримінальних провадженнях: представництво інтересів у публічно-правових відносинах. URL:

https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/151_Prosecutors_Public_Interest_Representation_bernaziuk.pdf

[120] Берназюк Ян. Конституційні засади представництва прокурором інтересів держави (суспільства) в суді: субсидіарний механізм захисту після рішення КСУ № 6-р(II)/2025. Конституціоналіст. 2026. URL: <https://constitutionalist.com.ua/konstytutsijni-zasady-predstavnytstva-prokurorom-interesiv-derzhavy-suspilstva-v-sudi-subsydiarnyj-mekhanizm-zakhystu-pislia-rishennia-ksu-6-r-ii-2025>

[121] Suchikova Y., Tsybuliak N., Teixeira da Silva J. A., Nazarovets S. GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy): A taxonomy for humans to delegate tasks to generative artificial intelligence in scientific research and publishing. Accountability in Research. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1080/08989621.2025.2544331>

[122] Case of Hornsby v. Greece: judgment of the European Court of Human Rights of 19.03.1997, application no. 18357/91, § 40. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58020>

[123] Case of Hutten-Czapska v. Poland [GC]: judgment of the European Court of Human Rights of 19.06.2006, application no. 35014/97, § 167. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75882>

[124] Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо приведення у відповідність з Конституцією України функцій прокуратури в частині здійснення представництва інтересів держави в суді: проект Закону України, реєстр. № 16026 від 04.09.2026. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70680>

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРОЗОРОСТІ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Під час підготовки цього Огляду інструменти штучного інтелекту використовувалися як допоміжні засоби для систематизації масиву судових актів, структурного редагування, мовно-стилістичного вдосконалення, перевірки логічної послідовності викладу, виявлення можливих повторів і внутрішніх неузгодженостей, а також формування альтернативних редакцій окремих фрагментів тексту. З урахуванням підходу GAIDeT [121] таке використання мало асистивний характер і не підмінює авторську правову оцінку.

Концепція дослідження, критерії добору 100 судових актів, правова інтерпретація джерел, оцінка суспільного інтересу, визначення меж прокурорського представництва, наукові висновки та остаточна редакція тексту належать авторові. Результати, отримані за допомогою інструментів штучного інтелекту, підлягають перевірці за першоджерелами, критичній оцінці та прийняттю, зміні або відхиленню автором.

АВТОРСЬКА ПРИМІТКА

Цей Огляд є авторським науково-аналітичним матеріалом, підготовленим у порядку реалізації права судді на наукову діяльність. Він не є офіційним оглядом судової практики, офіційним тлумаченням законодавства або викладом офіційної позиції Верховного Суду чи Касаційного адміністративного суду у його складі.

Джерельну основу Огляду становлять 100 судових актів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду в 97 унікальних судових справах, відібраних автором за визначеним критерієм для якісного дослідження практики участі прокурора в адміністративному судочинстві у 2018–2026 роках. Такий критерій визначає межі матеріалу, тому Огляд не претендує на статистичну репрезентативність усієї практики КАС ВС, усієї практики Верховного Суду або всіх адміністративних справ за участю прокурора.

Систематизація судових актів, визначення повторюваних моделей прокурорського представництва, їх зіставлення, а також оцінка практичного, конституційного і суспільного значення мають авторський характер. Наведені узагальнення не замінюють ознайомлення з повними текстами судових рішень.

Висловлені оцінки не поширюються на справи, що перебувають на розгляді судів, не визначають наперед підходу автора до вирішення інших справ і не мають на меті вплинути на їх розгляд.

Рекомендоване цитування: Берназюк Я. Представництво прокурором інтересів держави в адміністративному судочинстві: суспільний інтерес, субсидіарність та межі доступу до суду (авторський аналітичний огляд практики КАС ВС за 2018–2026 роки). 2026. DOI: 10.5281/zenodo.22818233

© Ян Берназюк, 2026. Поширюється на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).